

หมิ่นองคมนตรี

สมชาย ปรีชาศิลป์กุล

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

16 เมษายน 2550 หน้า 6

กฎหมายได้ให้สิทธิและความคุ้มครองเป็นพิเศษแก่องคมนตรีในการถูกวิพากษ์วิจารณ์จากสาธารณชนหรือไม่

ในการเคลื่อนไหวของกลุ่มด้านรัฐประหารซึ่งได้มีประเด็นเกี่ยวข้องไปถึงองคมนตรีบางคน และทำให้เกิดการกล่าวหาว่าบุคคลกลุ่มนี้กำลังทำในสิ่งที่ “ลามปาม” จึงควรยุติการกระทำลง รวมถึงการอ้างอิงว่าเป็นการกระทำที่ผิดต่อกฎหมายที่ต้องได้รับการลงโทษ ท้าที่ตั้งกล่าวเป็นลักษณะของการปกป้ององคมนตรีในห้วงเวลาหลายปีที่ผ่านมา ได้มีคำอธิบายที่อาจสร้างความสับสนให้เกิดขึ้นว่าสถานะขององคมนตรีมีอภิสิทธิ์มากกว่าบุคคลทั่วไป แม้กระทั่งนักกฎหมายขาใหญ่บางคนก็ยังอ้างอิงในแบบเดียวกัน

ความเข้าใจในเรื่องการกระทำที่เป็นจัตวาเป็นการหมิ่นองคมนตรีจึงควรได้รับการพิจารณาให้ชัดเจนเพื่อมิให้เกิดการอ้างกฎหมายลอยๆ มาปิดปากบุคคลอื่นอีกในอนาคต

ในเบื้องต้น พึ่งต้องเข้าใจว่าสถานะขององคมนตรีไม่ได้รับการคุ้มครองใดๆ เป็นพิเศษจากการถูกวิพากษ์วิจารณ์โดยสาธารณชน องคมนตรีไม่ได้รับการคุ้มครองไว้เป็นพิเศษในกฎหมายอาญาแต่อย่างใด มาตรา 112 ของกฎหมายอาญา หรือที่ถูกเรียกกันว่าข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ อันเป็นกฎหมายที่ห้ามการดูหมิ่นหรือแสดงการอาฆาตมาดร้ายต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ก็จำกัดไว้เพียงพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เท่านั้น บทบัญญัติในมาตรานี้ไม่ได้ครอบคลุมถึงองคมนตรีแต่อย่างใด

แม้ไม่ได้รับการคุ้มครองไว้ในกฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าใครใคร่จะด่าก็สามารถไปยื่นด่าองคมนตรีที่หน้าบ้านได้อย่างเสรี

เช่นเดียวกับประชาชนทั่วไป องคมนตรีได้รับการปกป้องสิทธิตามกฎหมายในเรื่องของการหมิ่นประมาท โดยกฎหมายนี้มุ่งคุ้มครองบุคคลจากการถูกใส่ความซึ่งอาจทำให้เกิดความเสียหายแก่ตนเอง หากมีบุคคลใดกระทำการในลักษณะดังกล่าว เช่น หากมีใครมายื่นด่าหน้าบ้านว่าเจ้าของบ้านหลังนี้เป็นพวกโรคจิตหรือโกงกินจนร่ำรวย ผู้ที่ถูกกล่าวหาก็สามารถใช้สิทธิตามกฎหมายเพื่อปกป้องชื่อเสียงของตนได้ด้วยการดำเนินคดีตามกฎหมาย

แต่ต้องตระหนักด้วยว่านอกจากการคุ้มครองชื่อเสียงของบุคคลจากการถูกใส่ร้ายของบุคคลอื่นแล้ว กฎหมายอาญาก็ยังมุ่งคุ้มครองสิทธิในการวิพากษ์วิจารณ์ของสาธารณชนต่อการกระทำของ

บุคคลต่างๆ ให้สามารถกระทำได้ หากเป็นการทำไป “เพื่อความชอบธรรม” หรือ “ดิชมด้วยความเป็นธรรมซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ”

เพราะฉะนั้น การวิพากษ์วิจารณ์ของสาธารณะชนต่อบุคคลหรือการกระทำต่างๆ จึงสามารถทำได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับบุคคลสาธารณะหรือการทำงานที่เกี่ยวข้องกับสังคมส่วนรวม อันเป็นการแสดงความคิดเห็นของประชาชนซึ่งถือเป็นสิทธิพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งในสังคมประชาธิปไตย องคมนตรียังไม่อยู่ในฐานะของข้อยกเว้นใดๆ

พูดให้ชัดเจนมากขึ้นก็คือ ในการถูกวิพากษ์วิจารณ์จากสาธารณะแล้ว องคมนตรียังได้รับการคุ้มครองเช่นเดียวกับประชาชนทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นนักการเมือง สื่อมวลชน เอ็นจีโอ คุณชิววิทย์ คุณทักษิณ ตาสีตาสา ก็ล้วนอยู่ภายใต้กฎหมายฉบับเดียวกัน

ทั้งหมดที่กล่าวมานี้อยู่บนพื้นฐานของสิทธิทางกฎหมาย ส่วนข้ออ้างว่าการวิจารณ์องคมนตรียังเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสมก็เป็นเรื่องที่ไม่สามารถเอาผิดในทางกฎหมายได้แต่อย่างใด

ในขณะที่มีการเคลื่อนไหวซึ่งพาดพิงไปถึงองคมนตรียัง ประชาชนบางกลุ่มก็ได้มีการรวมตัวเรียกร้องให้ยุติการกระทำที่เป็นการลามปามต่อองคมนตรียัง

เป็นธรรมดาที่บุคคลในระดับองคมนตรียังจะมีผู้เคารพและศรัทธา ยิ่งเป็นบุคคลที่ได้ผ่านตำแหน่งใหญ่โตของบ้านเมืองมาหลายตำแหน่งเป็นระยะเวลาอันยาวนานก็ไม่ใช่เรื่องน่าประหลาดใจที่มีผู้ให้ความนิยมน้อยกว้างขวาง แต่ความเคารพศรัทธาส่วนตัวของบุคคลไม่ได้ทำให้เกิดสิทธิในการเอามือไปปิดปากคนอื่นฯ ไม่ให้พูดในสิ่งที่ตัวเองไม่เห็นด้วย

สิทธิพื้นฐานของสังคมประชาธิปไตยคือการที่บุคคลสามารถแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกันได้โดยเคารพในความเห็นที่ไม่เหมือนกับความเห็นของตน แม้เห็นต่างกันอย่างไรก็ตามกับดิน เช่นระหว่างคนที่เชื่อว่ารัฐประหารเมื่อ 19 กันยายนเป็นทางออกของปัญหา กับคนที่มองในด้านตรงกันข้าม แต่ไม่มีใครมีความชอบธรรมในการปิดปากอีกฝ่ายหนึ่ง ต่างฝ่ายต่างต้องแสดงเหตุผลที่สนับสนุนความเชื่อของตนออกมา

ด้วยความเชื่อว่าการแลกเปลี่ยน การถกเถียงกันด้วยข้อมูลและความรู้จะทำให้สังคมมีปัญญามากขึ้นในการพิจารณาถึงสิ่งต่างๆ

ดังนั้น สำหรับบุคคลที่เคารพรักองคมนตรียังที่สุดหัวใจ หากเห็นว่าข้อกล่าวหาที่เกิดขึ้นไม่ได้เป็นความจริงหากแต่เป็นการใส่ร้ายป้ายสีก็ควรชี้แจงแสดงเหตุผลออกมา เพื่อให้สาธารณะได้ทราบถึง “ความจริง” และในขณะเดียวกันก็อาจช่วยทำให้ฝ่ายที่กล่าวหาได้หุตาสว่างขึ้นด้วย ถ้าความรักที่มีต่อองคมนตรียังเป็นเรื่องที่สามารถอธิบายได้ด้วยเหตุผล

ด้วยท่าทีเช่นนี้ต่างหากที่จะช่วยปกป้องเกียรติภูมิแห่งองคมนตรียัง มากกว่าการก่นประณามและพยายามปิดปากฝ่ายที่เห็นต่าง

ประเด็นสำคัญที่จำเป็นต้องพูดถึง (และหวังว่าคงไม่เป็นเหตุที่ทำให้บทความนี้ถูกโยนลงถังขยะ) อย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ก็คือ การกล่าวหาว่าการล่ารายชื่อเพื่อยื่นถวายฎีกาเป็นการละเมิดพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์

บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญของไทยส่วนใหญ่ได้กำหนดให้การแต่งตั้งองคมนตรีเป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ หมายความว่า การแต่งตั้งและการให้พ้นไปจากตำแหน่งองคมนตรีย่อมเป็นไปตามพระราชอัธยาศัย

ในการเข้าปฏิบัติหน้าที่ องคมนตรีต้องถวายสัตย์ปฏิญาณดังต่อไปนี้ (ตามมาตรา 15 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540)

“ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่า ข้าพระพุทธเจ้าจะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”

การปฏิบัติหน้าที่ขององคมนตรีจึงมีหน้าที่สำคัญสองประการคือ การจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์และการรักษาไว้ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในฐานะที่เป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ ประเด็นสำคัญก็คือสมมติว่าหากมีการกระทำบางอย่างซึ่งประชาชนเห็นว่าเป็นการกระทำที่เลื่อมๆ ต่อการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะขององคมนตรีตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ (ขอย้ำอีกครั้งว่าเป็นการสมมติโดยที่ไม่ได้ต้องการให้มีความหมายถึงบุคคลใดเป็นพิเศษ) ประชาชนควรจะทำอย่างไร

การยื่นถวายฎีกาเป็นประเด็นหนึ่งที่ประชาชนไทยได้ใช้เป็นวิถีทางในการแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมที่ตนเองประสบอยู่ทั้งจากภัยธรรมชาติหรือการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ เช่น การประสบกับการความทุกข์ยากในชีวิตของครอบครัว การขอพระราชทานอภัยโทษ ฯลฯ โดยทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพระมหากษัตริย์ว่าจะทรงมีพระบรมราชวินิจฉัยเช่นไร

การกระทำต่างๆ เหล่านี้ไม่ถือว่าเป็นการละเมิดพระราชอำนาจแต่อย่างใด

เช่นเดียวกันกับการแสดงเจตนาในการรวบรวมรายชื่อเพื่อยื่นถวายฎีกาในกรณีขององคมนตรี หากเป็นการยื่นเพื่อขอพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัย การกระทำเช่นนี้ก็ย่อมไม่ได้เป็นการก้าวล่วงเข้าไปในพระราชอำนาจแต่อย่างใด ถ้าการกระทำในครั้งนั้นถูกตีความว่าเป็นการละเมิดพระราชอำนาจแล้ว การเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องนายกฯ พระราชทานก็ย่อมอยู่ในลักษณะที่ไม่แตกต่างกัน

ในสังคมการเมืองไทย สถาบันพระมหากษัตริย์มักถูกหยิบมาอ้างอิงเพื่อผลประโยชน์ส่วนตนและเฉพาะหน้ามากกว่าการมุ่งปกป้องสถาบันอย่างแท้จริง การจงใจหลีกเลี่ยงหรือละเว้นที่จะไม่กล่าวถึงเมื่อมีประเด็นที่อ้างอิงไปถึงพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ จะไม่ได้เป็นสิ่งที่ประโยชน์ต่อสถาบันและสังคมไทยในระยะยาวแต่อย่างใด